

tettel. Külön fejezetet szentel a középkori magyar iskolázásnak, a reformáció és ellenreformáció korabeli oktatásügyi állapotok ismertetésének, amelyeket azután az intézmények hazai fejlődésének rajzával egészít ki. Mindezekről Tóth csak az utolsó fejezetben szól (sokhelyt ezekben is jobban kiemelkednek nála a neveléstörténet magyar vonatkozásai: Dévai Bíró Mátyás, Stöckel Lénárt, Honter János). Fontosabb azonban, hogy ő három, a tankönyv terjedelméhez mérten kimerítő és a tárgyhoz méltó erudícióval megírt fejezetben foglalkozik a magyar történeti élet három nagy kultúrpolitikuskának, Széchenyinek, Wesselényinek és Eötvösnek a nevelésre vonatkozó gondolataival.

A magyar nevelői gondolkodás fejlődésének története még nem áll minden korra nézve tisztán előttünk. Annyit azonban már most is kötelessége megtenni mindenkinek, aki magyar iskolák számára ír neveléstörténetet, hogy a XIX. század magyar közéletének ezt a három nagy alakját kellő világításba helyezze neveléstörténeti szempontból is. Különösen Imre Sándornak reájuk vonatkozó kutatásai után nem volna szabad annak megtörténnie, amit Molnár tesz, aki mindhármuknak csak az intézmények történetében juttat igen szerény helyet. A magyar kultúrpolitikának, de egyben a sajátosan magyar nevelői gondolkodásnak is ilyen nagy és örök értékeit ilyen mértékben elhanyagolnia senkinek sem szabad, aki magyar iskolák számára ír neveléstörténetet.

Ilyen irányú és szintén igen jelentékeny hiánya Molnár könyvének Tóthéval szemben (akit itt csak abban lehet elmarasztalnunk, hogy Weszely Ödön, a pedagógiai naturalizmus hívei között említi), hogy a jelen pedagógiai mozgalmak ismertetésében a magyar elmélkedőknek alig juttat helyet, míg Tóth azokról is megemlékezik.

Az, hogy Schnellert (a személyiség-pedagógikája) Tóth nem említi meg, azért feltűnő, mert ő — igen helyesen — külön fejezetet szentel annak az egyetlen, magyar talajon sarjadt pedagógiai gondolatrendszernek (nemzetnevelés), amely éppen a kolozsvári professzor környezetéből nőtt ki önálló neveléselméletté.

Molnár könyve csak abban az esetben válhatik teljes értékű, a magyar tanítóképzés érdekeit annak nemzeti vonatkozásaiban is szolgáló tankönyvvé, hogyha ezeket a hiányokat egy újabb kiadásban pótolja. ta.

Könyvjegyzék a középiskolai tanári könyvtárak számára. A magyar kir. válás- és közoktatásügyi miniszter úr megbízásából szerkesztette az **Orsz. Közoktatási Tanács.** Bp. 1929. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. (N. 8-r., 178 l.)

Ezt a művet csak úgy lehet kellőképen méltányolni, ha összevetjük egykori elődeivel, az 1886-ban s az 1895-ben megjelent hasonló című két előbbi könyvjegyzékkel. Főcélja e mostani hivatalos kiadványnak is ugyanaz, ami a régieké volt: útbaigazítást kíván adni a középiskolai tanári könyvtárak anyagának összeválogatására és kiegészítésére. De mekkora különbség van a három

műnek tartalma között! Bármelyik szakot nézzük, azonnal szemünkbe ötlük, mennyit haladt, mily értékes művekkel gyarapodott a tudomány az első könyvjegyzék kiadása óta eltelt csaknem félszázad alatt. E gazdagodás a legtöbb szakra vonatkozólag már a könyvjegyzék megfelelő részének terjedelmében is feltűnő módon kifejeződik. Például a magyar nyelv és irodalom könyvészete nyolc lapról előbb tízre bővült, majd ezúttal tizenhatra, a filozófiáé ötről először hétre, most pedig majdnem tízre, a francia nyelv s irodalomé meg épen hatról nyolcra, nyolcról huszonháromra. A tornázás irodalma: az első jegyzékben álig tölt ki egy fél lapot, a testnevelésé pedig a könyvnek második kiadásában másfél lapot foglal el, a jelenlegi harmadikban hat lapnál is többet.

Valóban nagy szükség volt erre a könyvjegyzékre, mert egy-egy tudomány szak irodalma ma már oly szerteágazó s oly bőséges, hogy szinte alig lehet áttekinteni. Ebben a praktikus könyvben ki vannak szemelve és föl vannak sorolva azok a művek, amelyek a középiskolai tanárság tudományos továbbképzésének céljaira leginkább szükségesek. Együtt találjuk itt minden szakra nézve a klasszikus összefoglaló munkákat, a tudományt továbbfejlesztő részlettanulmányokat, a tudományos kutatás legfrissebb eredményei fölől tájékoztató legfontosabb folyóiratokat, a különféle tantárgyak tanításának módjáról szóló legkiválóbb módszertani műveket. E könyvjegyzék nem tart ugyan számot arra, hogy könyvészeti összeállításnak tekintsék, de annak is teljes mértékben beválik. Megbízhatóságáról kezeskedik azoknak az elsőrendű szakembereknek névsora, akik közreműködtek létrejöttében, s akik Kornis Gyulának a könyvhöz írt előszavában meg vannak nevezve. Folyóiratunk olvasóit különösebben érdekelheti, hogy a könyvjegyzéknek a pedagógiára vonatkozó s tömörségében valóban mintaszerű része Finácsy Ernőtől származik. Fölöttébb öröndetes, hogy az előszó bejelentése szerint a könyvjegyzékhez időnként pótlások kiadása van tervbe véve, azért, hogy a mű időjártaival ne avuljon el, hanem folyvást lépést tartson a tudomány haladásával. A munkának gyakorlati hasznát nagyban fokozza az, hogy igen sok könyvre nézve nem éri be címének pusztá közlésével, hanem tartalmát is jelzi egy-két szóval, sőt rövid jellemzés alakjában méltatást is ad róla, továbbá hogy a könyvárusi forgalomban lévő műveknek a megszerzés szempontjából épen nem közömbös ára fölül is tájékoztatja az érdeklődőt.

A budapesti Középiskolai Tanárképzőintézet elnöksége megbecsülhetetlen szolgálatot tett a középiskolai oktatásnak, hogy fölvetette a könyvjegyzék kiadásának eszméjét, miniszterünk s az Országos Közoktatási Tanács pedig nagy hálára kötelezte az egész középiskolai tanárságot, hogy kezébe adta ezt az alapos és modern könyvészeti tájékoztatót, melynek pusztá forgatásából is sokat lehet tanulni. Gazdasági állapotainknak várható jobbrafordulása remélhetőleg megadja majd hozzá az anyagi eszközöket is, hogy az a nemes szándék, mely ezt a könyvjegyzéket létrehozta, középiskolai oktatásunk tudományos színvonalának előnyére meg is valósulhasson. Azt pedig talán fölösleges külön hangoztatni, hogy e könyvjegyzék bármely iskolában működők részére bőséges okulás forrása lehet.

Nagy J. Béla.